

KANT'IN ETİK DÜŞÜNCESİ

ALLEN W. WOOD

VakıfBank Kültür Yayınları: 0302
Felsefe: 026

KANT'IN ETİK DÜŞÜNCESİ
ALLEN W. WOOD

Özgün adı
Kant's Ethical Thought

Türkçesi
Umut Eldem
Seniye Tilev

Yayın Danışmanı
Ekrem Demirli

Proje Editörü ve Son Okuma
M. Halit Çelikyön

Kitap Editörü
Merve Nur Yaman

Kapak Görseli ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

VakıfBank Kültür Yayınları

İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdeniz Caddesi
No: 7/A1 – Kat 13
Ümraniye 34768 İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2024
© Allen W. Wood, 1999

ISBN 978-625-6385-53-5

Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

This translation of Kant's Ethical Thought is published by arrangement with Cambridge University Press.

Baskı

Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltepe Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi
B Blok No: 29/1/1 Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Haziran 2024

KANT'IN ETİK DÜŞÜNCEİ

ALLEN W. WOOD

TÜRKÇESİ
SENİYE TİLEV
UMUT ELDEM



ALLEN W. WOOD

1942 doğumlu Amerikalı felsefeci ve sosyolog. Lisans öğrenimini Reed College-Portland'da tamamladıktan sonra Yale Üniversitesi'nde dersler vermiştir. Dünyanın önde gelen Kant uzmanlarından biri olan Wood, Indiana Üniversitesi'nde felsefe profesörü, Stanford Üniversitesi'nde emeritus profesördür. Wood'un başlıca eserleri şu şekildedir: *Kant's Moral Religion* (1970) *Rational Theology* (1978), *Karl Marx* (1981), *Hegel's Ethical Thought* (1990), *Kant's Ethical Thought* (1999), *Unsettling Obligations* (2002), *Kant* (2004), *Kantian Ethics* (2008), *Kant's Groundwork for the Metaphysics of Morals: A Commentary* (2015).

SENİYE TİLEV

Lisans eğitimini Bilgi Üniversitesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde tamamladıktan sonra yüksek lisans ve doktora derecelerini Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü'nden almıştır. Sonrasında Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümünde Kant'ın din felsefesi üzerine ders vermiştir. Hâlen Kadir Has Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü'nde doktor öğretim üyesi olarak çalışmakta ve felsefe dersleri vermektedir. Çalışma alanları Kant felsefesi, ahlak felsefesi, estetik ve din felsefesidir. Bu alanlarda ulusal ve uluslararası dergilerde çalışmaları yayımlanmıştır.

UMUT ELDEM

Yüksek lisans ve doktora derecelerini Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde tamamladıktan sonra iki sene Esenyurt Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde doktor öğretim üyesi olarak çalışmış ardından ise hâlen çalışmakta olduğu Doğuş Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'ne geçmiştir. Çalışma alanları siyaset felsefesi, ahlak felsefesi ve felsefe tarihidir. Kant, Hegel ve Heidegger üzerine ulusal ve uluslararası dergi ve kitaplarda çalışmaları yayımlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Kısaltmalar	15
Alıntılar	15
Formüller ve Önermeler	19

GİRİŞ

1 Bir Aydınlanma Ahlakçısı	25
2 İnsan Eşitliği	29
3 Ahlak ve İnsan Doğası	33
4 Kant'ın Etik Yazıları	36
5 Bu Kitabın Yapısı	38

BİRİNCİ KISIM METAFİZİK TEMELLER

BİRİNCİ BÖLÜM ORTAK RASYONEL AHLAKİ BİLİŞ

1 Etik Kuramı Temellendirmek	49
2 İyi İrade	52
3 Ödev Uğruna Eylemek	58
4 Ahlaki Değer ve Maksimler	72
5 Yasaya Saygı	74

İKİNCİ BÖLÜM RASYONEL İRADE VE BUYRUKLAR

1 İrade	87
2 <i>A Priori</i> Pratik İlkeler	92
3 Koşullu Buyruklar	97
4 Yalın Buyruklar	102
5 Koşulsuz Buyruklar	107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
EVRENSEL YASA FORMÜLÜ

1 Nesnel Pratik İlkeler	123
2 EYF ve DYF'nin Türetilmesi	124
3 DYF'yi Uygulamak: İntihar	129
4 Tutulmayacak Sözler ve Dönüştürülen Depozitler	133
5 Körelen Yetenekler	137
6 Yardım Etmeyi Reddetmek	138
7 EYF ile İlgili Problemler	144
8 Müstesna Davranışlar ve Öz-tercih	154

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KENDİNDE AMAÇ OLARAK İNSANLIK FORMÜLÜ

1 Amaçlar ve İradeyi Belirleyen Zeminler	167
2 Kendinde Amaçlar ve Mevcut Amaçlar	170
3 İnsanlık ve Kişilik	173
4 Şeyler ve Kişiler	178
5 İF'nin Türetilmesi	180
6 Bütün Rasyonel Varlıkların Eşit Değeri	187
7 İF'nin Uygulanması	194
8 İF'den Yapılan Argümanların Yapısı	205

BEŞİNCİ BÖLÜM
OTONOMİ FORMÜLÜ VE AMAÇLAR DİYARI

1 Yükümlülüğün Zemini	225
2 Bir Ahlak İlkesi Olarak Of	231
3 Amaçlar Diyarı	234
4 Özgürlük ve Ahlak Yasası	239
5 Ahlak Yasasının Formüle Edilmesi	250

İKİNCİ KISIM
ANTROPOLOJİK UYGULAMALAR

ALTINCI BÖLÜM
İNSAN DOĞASININ İNCELENMESİ

1 Pratik Antropoloji	275
2 Öz-Bilginin Zorluğu	278
3 Pragmatik Antropoloji	284
4 Doğal Bir Fenomen Olarak İnsan Tarihi	288
5 Doğal Teleoloji	296

YEDİNCİ BÖLÜM
İNSAN DOĞASININ TARİHİ

1 Herder vs. Kant	315
2 Tarihsel Varsayımlar	322
3 İlk Özgür Seçim	323
4 Ahlakın Kökeni	326
5 Kant'ın Tarihsel Maddeciliği	331

SEKİZİNCİ BÖLÜM
İNSANIN EĞİLİMLERİ VE DUYGULANIMLARI

1 Doğal Arzu	345
2 Doğal Tutkular	348
3 Sosyal Tutkular	353
4 Arzu ve Aldatma	359
5 Sempati, Sevgi ve Hayırseverlik	363
6 Arkadaşlık	369

DOKUZUNCU BÖLÜM
AHLAKIN TARİHSEL VAZİFESİ

1 İnsan Doğasındaki Radikal Kötülük	387
2 Doğa ve Kültür	394
3 Akıl, İletişim ve Aydınlanma	403
4 Etik Cemaat	411

SONUÇ

1 Kant'ın Etik Kuramının Nihai Biçimi	437
2 Haklar Sahası	437
3 Ödevler Sistemi Olarak Etik	439
4 Bir Amaçlar Sistemi Olarak Etik	441
5 Erdem Olarak Etik	445
6 Kantçı Etik Ne Hakkındadır?	449
Dizin	461

ÖNSÖZ

Bu kitaba dair fikirler, 1980'li yıllarda *Hegel's Ethical Thought* eseri üzerine çalışırken şekillenmeye başlamıştı.¹ Orada Hegel'in Kant eleştirisini, her iki filozof için de isabetli ve hakkaniyetli olacak bir biçimde sunmaya çalıştım, ancak iş ilerledikçe bunun ne kadar zor olacağını daha da fazla farkına varmaya başladım. Daha en başında, Hegel'in Kantçı ahlak ilkesine yönelik eleştirilerinin, Kant'ın pek çok okuru gibi Hegel'in de bu ilkenin daha yeterli ifadeleri olan diğer formülasyonlarını göz ardı edip yalnızca Evrensel Yasa Formülü'ne eğilmesinden ötürü, bütünüyle başarılı olamadığının farkına vardım.² Aynı zamanda bu iki filozofu ayıran daha derin meselelerde Kant'ın konumunun insan doğası ve tarihine ilişkin kendisine özgü bir kuramda temellendiğini görmeye başladım, ki bunun Kant'ın etiğindeki önemi nadiren takdir edilmiştir. Bazı açılardan bu kuram, Hegel'in kendi tarih felsefesini önceler, ancak aynı zamanda Kant'ın, doğal eğilimlerin (Hegel'in düşündüğü gibi) aklın bir ifadesi olduklarını değil, ahlaki aklın karşısında "denge ağırlığı" (*counterweight*) (G 4:405) oldukları yönündeki kötü şöhretli görüşüne dair ikna edici bir açıklama sunar. Evrensel Yasa Formülü'ne yapılan aşırı vurgunun yanı sıra, Kant'ın insan doğası ve tarihine dair ampirik kuramının göz ardı edilmesinin de Kant'ın etik düşüncesine yönelik, gerek destekçileri gerekse eleştirmenleri arasında yaygın olan çoğu yanlış anlamadan sorumlu olduğunu fark ettiğimde, Kant'ın etik düşüncesi üzerine bir kitap yazmaya karar verdim.

Burada Kantçı etiğe ilişkin ortaya çıkan resim, bence yalnızca daha isabetli bir tarihsel portre değil, aynı zamanda Kant'a genelde atfedilenden daha derin ve daha merak uyandıran bir etik görüştür. Kant'ın etik kuramının bazı detaylarına ilişkin kendi eleştirilerimi de öne sürmeme rağmen, bu etiğe yönelik bazı tanıtık itirazların Kant'ın konumuna ilişkin ciddi yanlış anlamalardan kaynaklandığını savunuyorum. Burada esas olarak Kant'ın etik kuramını temellendiren ilkenin belirleyici bir ifadesi ve yine bu kuramın ahlaki akıl yürütme kavrayışının en sahil alameti olarak ele alındığında, Evrensel Yasa Formülü'ne aşırı vurgu yapılmasını eleştiriyorum.³ Bu başlığın altına aynı zamanda Kantçı etiğin psikoloji, toplum ve tarih gibi ampirik gerçekliklerle ilgilenmediği, doğamızın duygulanımlarla ilgili yönünde herhangi bir değer görmediği ve hem ahlaki özne kavrayışında hem de ahlaki sonuçlarında bireyci olduğu yönündeki yaygın itirazları da yerleştiriyorum. Bütün bu meselelerde işin aslının tam tersi yönde olduğunu düşünüyorum. Baş-

ka noktalarda Kant'ın aleyhtarlarına, bazı Kantçı öğretileri tam olarak anladıktan sonra bile reddetmeye devam edebilmelerine rağmen, bu öğretilerin yine de onların fark ettiğinden çok daha dikkatli ve iyi temellendirilmiş olduğunu göstermeye çalışıyorum. Bu bakımdan Kant'ın, etiğin aklın *a priori* bir ilkesinde temellendirilmesinin zorunlu olduğu, doğal eğilimlerin genellikle yalnızca ödev motivinin yeterli bir biçimde sağlayabileceği bir rasyonel kısıtlama gerektirdiği, mutluluğa yönelik doğal arzumuzun ahlakın bir müttetikinden ziyade hasmı olduğu ve sevgi ve sempati gibi duyguların, güzel ve hoş olsa da ahlaki bakımdan itibara layık olmadığı yönündeki tezlerini de bu başlığın altına koyuyorum.

Bu hedefler Kant'ın kuramının bazı can alıcı nitelikleri vurgulanarak gerçekleştirilecektir ki bu niteliklerin merkezî önemi ya tam olarak takdir edilmemiş ya da varlığı çoğu zaman zar zor fark edilmiştir. Bu listenin zirvesinde, Kant'ın insan haysiyetine ilişkin kavrayışı bulunur: bütün rasyonel varlıkların mutlak ve bu yüzden eşit olan değeri. Bu liste aynı zamanda şunları da içerir: insan kültürünün ekonomik biçimleri, toplumsal ilişkileri, geleneksel ahlakı ve siyasi devleti de içeren tarihsel gelişiminin kuramı; bilinen insan mizaçları, eğilimleri ve tutkularının, psikolojik ve sosyal anlamına yönelik dirayetli ve derinlemesine bir analiz; ve özgür rasyonel iletişimin, arkadaşlığın sağladığı mahremiyetin, ortak kolektif amaçlar topluluğunun ve aydınlanmış, ilerici bir organize dinin, ahlak yaşamı açısından vazgeçilmez önemi.

Son yirmi yılda, ilgi alanımın Kant'ın etik düşüncesine geri dönmesine, bir yandan bu çağda yaşadığım deneyim sebep olmuştur. Çağımız (yirminci yüzyıl ve özellikle de son yirmi yıl) yaşanılabilirliği açısından bir hayal kırıklığı çağı oldu ve hâlâ da öyle. Ülkemin (ve dolayısıyla üzerinde tiranlığını sürdürdüğü yerkürenin) sosyal, siyasi ve entelektüel iklimi, daha kör, berbat ve irrasyonel hâle geldi. Her zaman baskın olan ekonomik ve siyasi yapılar, giderek daha zengin, güçlü, küstah, hırslı, açgözlü ve basiretsiz hâle geldi. Bu yapılardan dışlanmış olanlar için hayat daha zor ve umutsuz bir hâle geldikçe çok sayıda insan, genellikle fazlaca büyümüş tutkuların ve nefretin birer bahanesi olan, eski heveslere ve hurafelere dönmeye başladı. Kendisini yeni ve rasyonel olarak sunan tek düzenin, sahici bir toplumsallıktan tamamen yoksun olması nedeniyle, eski ve dar görüşlü topluluk biçimleri, kendilerini yeniden öne sürmeye başladılar. Zira insanları yalnızca sınırsız güç ve öz-çıkar bağlantılarının oluşturduğu karmaşık bir ağın içinde birbirlerine dolaştırarak bir arada tutmaktadır. Gayeleri bütün insanların rasyonel haysiyetinde temellenen özgür bir toplum kurmak olan ilerici sosyal hareketler, şimdilerde bütün güç ve cesaretlerini yalnızca onlara düşman olmuş bir dünyada hayatta kalmak için kullanmak zorundalar. Entelektüellerin işi, anlamsızlığa muhalefet etmek, iktidara karşı hakikati dile getirmek ve sahici bir toplumsallığa giden yolu düşünmektir. Bazıları, her zaman olduğu gibi, bunun yerine rasyonel olarak savunulamayacak

olan için özür dilemeyi seçerler; ancak çağımızdaki kişilerin çoğu modaya uyarak ironi, absürtlük, ve özyıkım havasının içinde kaybolmuştur. Zira zihnin insan yaşamı üzerindeki otoritesine ve insanlar için daha iyi yaşam yolları bulma gücüne olan güvenlerini yitirmişlerdir.

Böylesi bir zamanda Kant'ın insan doğasındaki kötülüğe ilişkin kasvetli açıklamasını bir miktar doğru bulmak zor değildir. Onun, insanların düşünme yollarını rasyonel eleştiriye tabi tutmaları ve esaslı bir tutum değişikliğine giderek eyleme yollarını ıslah etmeleri gerektiği yönündeki katı, ahlakçı ısrarına sempati duymak bile daha kolay hâle geliyor. Ancak bu çağın bundan daha fazla ihtiyaç duyduğu şey, Kant'ın daha rasyonel, kozmopolit bir geleceğe ilişkin ölçülü ve ilkeli ümididir. Bir başka deyişle, insan durumuna ilişkin daha sahil bir Aydınlanmacı kavrayışı, özellikle de bu kavrayışın Aydınlanma'nın hâlen gerçekleşmemiş radikal potansiyelini açığa çıkaran bir yorumunu yeniden yakalamamız gerekiyor.

Bu kitabın temalarını ele almaya yönelik ilk girişimim 1989'da yazdığım bir makaleydi.⁴ Kitabın kendisi üzerine çalışmaya başlamam, Bonn'da yaşadığım sırada, 1992 yılındaydı. Sonraki altı yılda, kitabın yazılışı devam ederken, bu çalışma Kant'ın etik, siyaset felsefesi ve tarih felsefesindeki konuları ele alan on makale daha üretti. Bunlardan üçü, en azından kısmen bu kitaba dâhil edilmiştir.⁵ Diğer yedisi en başta bu kitabın birer parçası olarak düşünülmüş olsa da kitabın boyutunu makul sınırlar içerisinde tutabilmek adına sonunda dışarıda bırakılmıştır.⁶ Sunumda ekonomik davranmaya ilişkin benzer sebeplerden ötürü, bir çok önemli tartışma da bölüm sonu notlarına bırakılmıştır. Uzunlukları ve bölüm sonlarına sürülmelerine rağmen, okuyucuları bunları bütünüyle göz ardı etmemeye davet ediyorum.

Bonn'daki araştırmam, National Endowment for the Humanities tarafından desteklenmiştir. Orada, Philosophisches Seminar A, Rheinisch-Friedrich-Wilhelms-Universität, Bonn'a bağlı bir kadrom vardı. Buranın bölüm direktörü Profesör Hans-Michael Baumgartner'e ve iki akademik yöneticiye, Eduard Gerresheim ve Thomas Zwenger'e yardım ve iş birlikleri için teşekkür etmek isterim. Aynı şekilde Philosophisches Seminar B ve onun direktörü, Profesör Ludger Honnefelder de cömert bir biçimde bu çalışmayı destekledi. Bu kitaba yönelik çalışmamda özellikle yardımcı olan şey, birçok sefer Almanya ve Avusturya'da Kant üzerine konuşma ve tartışma fırsatı bulmuş olmamdı. Derslerimi Almanca olarak hazırlamama yardımcı oldukları için Dieter Schönecker, Rudolf Teuwsen ve Ingrid Rissom'a teşekkür etmek isterim.

Paul Guyer, Thaddeus Metz, Onora O'Neill ve Jerome B. Schneewind Kant'ın etiğindeki bazı konular hakkında verdiğim makalelerde resmî yorumcular olarak görev aldılar; onların önerileri bu kitapta iyileşmelere yol açtı. Andrews Reath ve Dieter Schönecker Kısım 1'in bir taslağı üzerine ve Brian Jacobs da 6. Bö-

lümün bir taslağı üzerine yardımcı olan yorumlarda bulundular. Eşim Rega Wood pek çok yoldan destekçi ve yardımcı oldu ve oğlum Stephen Wood beni bir çok kez bilgisayarla ilgili teknik problemlerden kurtardı. Kelly Sorensen metin düzeltmesinde yardımcı oldu.

Aynı zamanda Cornell ve Yale Üniversitelerindeki iş arkadaşlarım ve öğrencilerimle, katıldığım konferanslardaki katılımcılar ve soru soranlarla, Kuzey Amerika, Avrupa Birliği, Taiwan adası ve Kant'ın yaşadığı bölgede verdiğim derslerde sayısız tartışmalar oldu. Sahiden bu kitabın düzinelerce pasajının zorlayıcı bir sorusuna veya itirazına cevap vermeye çalıştığı kişilerin ismini verebilirim. Bu kişilerin geri bildirim olmasaydı, bu kitap, esas meziyetleri ve eksikleri bir yana, çok daha zayıf olurdu. Bazı çarpıcı durumlarda belli kişilere son notlarda teşekkür ettim. Bu tür bir minnettarlık duyduğum herkesin bir listesini hazırlamaya çalıştım, ancak yüz ismin çok üzerine çıktığında ve hâlâ tamamlanmamış olduğunu gördüğümde bundan vazgeçtim. Bu kişilerin çoğunun, bir gün yollarının bu kitapla kesişeceğini düşünmek isterim. Bu olduğunda, umarım sorularını veya itirazlarını tanıyabilirler. Cevaplarımı tatmin edici bulup bulmayacakları bir yana, umarım en azından onlara minnettar olduğumu bilirler ve onlara isimleriyle teşekkür etmediğim için dileyebileceğim özrü kabul ederler. Tek tek şahıslara minnettarlığımı ifade etmenin ötesinde, şu düşüncemi de paylaşmak isterim: Tüm bu tartışmaların genellikle yüksek düzeyi ve işbirlikçi ruhu gösteriyor ki günümüzün Kant çalışmaları göz alıcı bir akademik ve felsefi mükemmellik taşıyan bir alandır ve bu alanda emek veren herkesin, bu kolektif başarılarından gurur duymak hakkıdır.

NOTLAR

1. *Hegel's Ethical Thought* (New York: Cambridge University Press, 1990). Hegel'in Kant eleştirisine ilişkin tartışma ağırlıklı olarak 8 ve 9. Bölümlerde özellikle de 144-174 sayfaları arasında yer almaktadır.
2. Bkz. *Hegel's Ethical Thought*, s. 156.
3. Evrensel Yasa Formülü'ne yapılan aşırı vurgunun semptomlarından biri, Kantçı etiğin arkasındaki merkezi fikrin, maksimleri test etmek için bir "prosedür" olarak formüle edilebileceği yönündeki düşüncedir. Belki de bu fikrin en etkili olmuş güncel versiyonlarından biri, John Rawls ("Themes in Kant's Moral Philosophy" in R. Beiner and J. Booth (eds.), *Kant and Political Philosophy: The Contemporary Legacy* (New Haven: Yale, 1993), s. 29) tarafından geliştirilen "CI-prosedürü" fikridir. Rawls, "Kantian Constructivism in Moral Theory" *Journal of Philosophy* 77 (1980), s. 515-572 ile karşılaştırın. Kant'a ilişkin bu okumaya oldukça yoğun bir ivmeyi kazandıran ve Kantçı etiği Anglofon felsefede saygıdeğer hâle getirmek yönünde ciddi katkılar yapan daha erken bir eser de vardır: Burada Onora Nell'in (O'Neill), *Acting on Principle* (New York: Columbia, 1975) eserini kastediyorum.
4. Bu makale daha sonradan İngilizce ve Almancası birbirinden biraz farklı versiyonlar olarak yayımlandı: "Unsociable Sociability: The Anthropological Basis of Kantian Ethics" *Philosophical Topics* 19, No. 1 (1991), "Ungesellige Geselligkeit: die anthropologischen Grundlagen der Kantischen Ethik" B. Tuschling (ed.), *Kants Metaphysik des Rechts und Geschichtsphilosophie*. Berlin: Duncker & Humblot, 1997. Bunun büyük bir kısmı aynı zamanda benim *Philosophy and the History of Science* 4 (1995)'te basılan "Idealism and Revolution: Human Nature and the Free Society in Kant, Fichte and Hegel" başlıklı derslere de dâhil edildi.
5. Bölüm 4 "Humanity as End in Itself" in H. Robinson (ed.), *Proceedings of the Eighth International Kant Congress*, Volume I.i (Milwaukee: Marquette University Press, 1996), ve tekrar basımı "Humanity as End in Itself" in P. Guyer (ed.), *Critical Essays on Kant's Groundwork of the Metaphysics of Morals*. Totowa, NJ: Rowman and Littlefield, 1998 makalesinin geliştirilmiş hâlidir. Bölüm 7, §5 şu eserin bir kısmını içerir: "Kant's Historical Materialism" in Jane Kneller and Sidney Axinn (eds.), *Autonomy and Community: Readings in Contemporary Kantian Social Philosophy*. Albany: SUNY Press, 1998. Bölüm 5, §5 şunun daha kısa bir versiyonudur: "The Moral Law as a System of Formulas" in H. F. Fulda and H. D. Klein (eds.) *Architektur und System in der Philosophie Kants* (Hamburg: Meiner, 2000). Bu kitaptaki münferit pasajlar, sıklıkla bir sonraki notta sıralanan makalelerle örtüşebilir.

6. (1) "Rol religii v Kantovoi filosofskii istorii" (Rusça çevirisini yapan L. Kalinnikov), *Kantovskiy Sbornik* 18 (1994) (bu makalenin İngilizce versiyonu yoktur). (2) "Kant's Project for Perpetual Peace" (Opening Plenary Address), in H. Robinson (ed.), *Proceedings of the Eighth International Kant Congress*, Volume I.1 (Milwaukee: Marquette University Press, 1996), tekrar basımı "Kant's Project for Perpetual Peace" P. Cheah and B. Robbins (eds.), *Cosmopolitics: Thinking and Feeling Beyond the Nation*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1998, ve Almanca tercümesi "Kants Entwurf zum ewigen Frieden" R. Wittmann and R. Merkel (eds.), *Zum ewigen Frieden nach 200 Jahren*. Frankfurt: Suhrkamp, 1996, ve "Vyechniy mir' spustia dva vyeka" (Rusçaya çeviren B. Glazov), *Kantovskiy Sbornik* 20 (1996). (3) "Self-Love, Self-Benefit and Self-Conceit" in J. Whiting and S. Engstrom (eds.), *Aristotle, Kant and the Stoics: Rethinking Happiness and Duty*. New York: Cambridge University Press, 1996. (4) "The Final Form of Kant's Practical Philosophy" *The Southern Journal of Philosophy* 36 Supplement (1997). (5) "Kant on Duties to Nonrational Nature," *Proceedings of the Aristotelian Society* Supplement, Volume LXXII (1998). (6) "Kant's Doctrine of Right: Introduction" in O. Hoffe (ed.), *Immanuel Kant: Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre* (Klassiker Auslegen) (Berlin: Akademie Verlag, 1998). (7) "Kant vs. Eudaemonism" in Predrag Cicovacki (ed.), *Kant's Legacy: Essays in Memory of Lewis White Beck*. Rochester: University of Rochester Press, 2000.